

Pomíjení a paměť / Paměť a pomíjení

Paměť můžeme chápat buď v užším smyslu jako paměť člověka (eventuelně šíře jako paměť živočichů a dokonce rostlin), anebo v širším smyslu, kdy do jakéhosi zvláštního druhu paměti budeme zahrnovat i každou setrvalost (i setrvačnost), totiž tu zvláštní okolnost, že při přesunu aktuálně přítomného okamžiku do minulosti nezaniká vše, nýbrž jen něco, zatímco jinak toho velice mnoho „zůstává“ tak, že to přechází v novou aktualitu, a zase v další, a tak dále, takže to vytváří dojem „trvání“. Právě tato „paměť“ v širokém smyslu umožňuje a přímo způsobuje, že ve světě kolem sebe nacházíme tzv. věci, jednotlivé „skutečnosti“, které většinou už známe z minulosti (jdeme po ulici a ani si nevšimáme těch domů a svítilen, dokonce ani výkladních skříní (pokud nás něčím novým zvlášť neupoutají), dáváme pozor na auta a tramvaje, ale jen abychom se jim nějak nepříplekli do cesty – nic z toho není pro nás novinkou). Nejde tedy jen o to, že my si to pamatujeme z minulosti, ale také o to, že ono to tu v minulosti již bylo; nedivíme se, že auto nebo tramvaj jsou každou chvíli někde jinde, protože víme, že jsou v pohybu – i to už z minulosti známe, protože mutatis mutandis ono to tak už v minulosti také bylo. Dalo by se proto říci, že paměť v tom širokém smyslu je jakýmsi velmi úspěšným bojem, zápasem s ustavičným pomíjením – je to výsledek velkého úsilí. Tzv. „setrvalost“ představuje vlastně obrovský vynález virtuální vesmírné „aktivity“, která by bez tohoto úspěšného vynálezu nikdy nemohla dospět k tomu, aby vznikl takový „reálný“ vesmír, jako je ten náš. V základech veškeré skutečnosti v našem Vesmíru jsou nesmírně malé (a kratičké) události, které mají svůj počátek a konec. Kdyby každá taková nepatrná událost vskutku skončila, jakmile proběhne, a kdyby z ní nic nezůstalo, žádný vesmír by nemohl vzniknout, ba nemohla by vzniknout ani žádná „částice“, jak o nich mluví jaderná i teoretická fyzika, žádné atomové jádro, žádná molekula atd. Celý svět, jak jej poznáváme a známe, stojí na tom, že i ty nejmenší a nejkratší události jsou schopny nějak „navázat“ na ty události dřívější a něco z nich v sobě, ve svém průběhu nějak uchovat, zachovat, podržet – a případně předat ještě dál, těm dalším a po nich následujícím, atd. A to znamená, že události musí být s to na sebe reagovat a díky této schopnosti něco z těch druhých, dřívějších nebo současných, od nich a z nich převzít a nějak to „vtělit“, inkorporovat do svého vlastního průběhu. Tento svět stojí tedy na reaktibilitě a na paměti.

(Písek, 080108-1.)